

KESKKONNAAGENTUUR

ULUKISEIREOSAKOND

KOPRA PESAKONDADE INVENTUUR JA KONTROLL-LOENDUS

Foto: Remek Meel

KOOSTAJA: INGA JÕGISALU

TOETAS SA KESKKONNAINVESTEERINGUTE KESKUS

TARTU 2013

SISUKORD

Sissejuhatus	3
Töö eesmärgid:	3
Materjal ja meetodika	4
Tulemused	4
Kopra pesakondade loendus Eestis	4
Kopra pesakondade loenduse viga.....	5
Probleemid loenduslehtede täitmisel.....	6
Kirjandus	7

Kopra arvukust hindavad jahimehed suhteliselt täpselt, see võimaldab selle liigi arvukuse hinnanguid otseselt kasutada asurkonna suuruse hindamisel. Kopra arvukuse hindamise suhteliselt väikest viga saab põhjendada sellega, et mitte ei üritata loendada isendeid, vaid tegevusjälgede järgi erinevaid pesakondi e kolooniaid ning nende hulga kaudu tuletatakse siis üldarvukus. Üksikisendite kokku lugemise üritamine annaks kindlasti oluliselt ebatäpsema tulemuse.

Eestil on aruandluskohustus EL loodusdirektiiv (92/43 EMÜ) ptk 17- direktiivi lisades välja toodud liikide, s.h kopra, asurkondade seisundi muutuste kohta (viimane raport esitati 2013. aasta kevadel). Nii varasem koprapesakondade loendus kui ka kontroll-loendus viidi läbi 2008. aastal, mille tulemusena esitati ettepanek pikendada kopra seire sammu 2 kuni 5 aasta peale (Prii, Meel, 2008).

2013. aastal jõustunud Keskkonnaministeeriumi määruse nr 27 „Jahiulukite seireandmete loetelu ja kogumise kord ning seiret korraldama volitatud asutus“ § 5 (2) järgi viiakse kopra pesakondade loendust läbi iga 3 aasta tagant alates jaanuarist 2015. Kopra pesakondade kontroll-loendust viiakse läbi aasta enne Euroopa Komisjonile esitatavat aruandlust.

TÖÖ EESMÄRGID:

- teostada jahimeeste poolt 2012. aastal kogutud loendusandmete analüüs;
- koostada kopra levikut iseloomustatav GIS-kaardikiht kogu Eesti kohta;
- teostada sõltumatuloendus kontrollaladel kopra pesakondade arvu täpsemaks väljaselgitamiseks ja jahimeeste loendusvea hindamiseks.

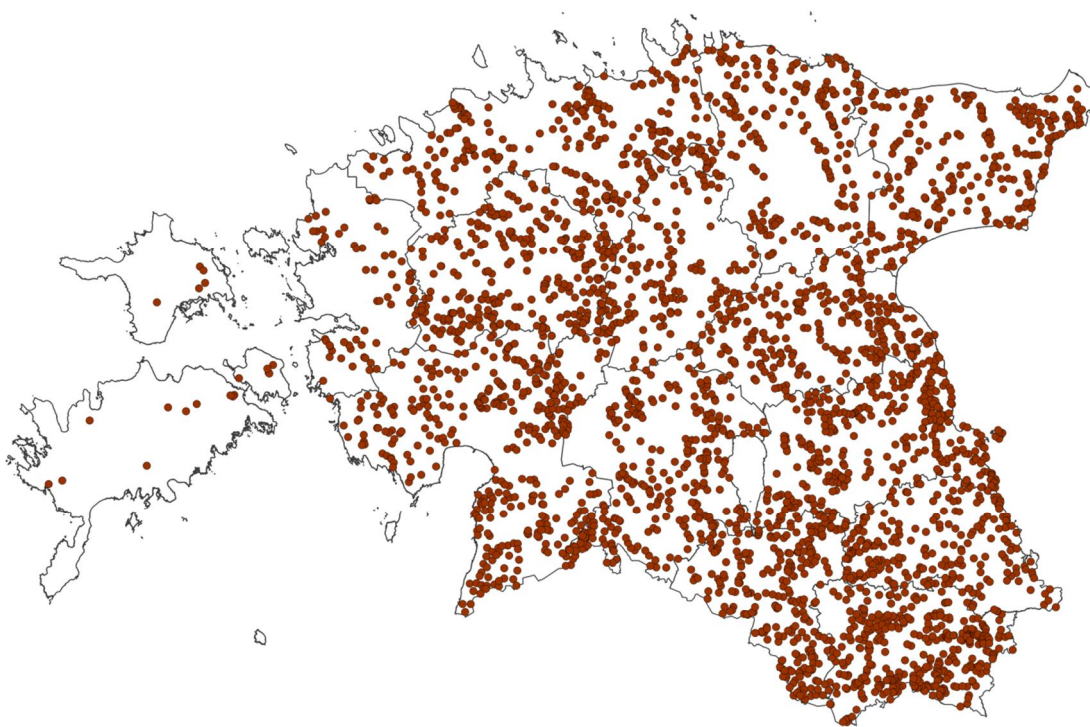
Kontroll-loenduse välitöid teostas OÜ Mustela ajavahemikul 1. november 2012 kuni 10. aprill 2013 järgmistes jahipiirkondades: Kostivere Kiviõli, Pikknurme, Jäneda, Luiste, Väike-Maarja, Laheda, Rahnoja, Päärdu, Peipsiääre, Karula (jp), Suure-Jaani ja Ruusmäe so üks jahipiirkond igas Mandri-Eesti maakonnas. Välitöödel käidi läbi kõik koprale sobilikud elupaigad neis jahipiirkondades, kaardistati leitud koprapesakonnad ning koostati vastav GIS-kaardikiht. Kontroll-loenduse andmeid võrreldi jahimeeste poolt läbiviidud koprapesakondade loendusandmetega. Jahimeeste loendusandmete põhjal loodi samuti GIS kaardikiht (joonis 1).

Jahimeeste poolt täidetud kopra vaatluskaardid jagunesid kaheks: väiksem osa esitati GPS-koordinaatidena ning suur enamus paberkaardil, mis digitaliseeriti ulukiseireosakonnas.

TULEMUSED

KOPRA PESAKONDADE LOENDUS EESTIS

Kokku loendati jahimeeste poolt 3162 kopra pesakonda (joonis 1, tabel 1). Kõige enam registreeriti jahimeeste poolt kopra pesakondi Tartumaal 379 pesakonda, kõige vähem Hiiumaal 5 pesakonda.

Joonis 1. Kopra pesakondade paiknemine jahimeeste kogutud andmete järgi.

TABEL 1. 2012. AASTAL JAHIMEESTE POOLT LOENDATUD KOPRA PESAKONDADE ARV MAAKONNITI.

Maakond	Kopra pesakonnade arv
Harjumaa	226
Hiumaa	5
Ida-Virumaa	258
Jõgevamaa	196
Järvamaa	140
Läänemaa	76
Lääne-Virumaa	176
Põlvamaa	255
Pärnumaa	361
Raplamaa	245
Saaremaa	15
Tartumaa	379
Valgamaa	247
Viljandimaa	274
Võrumaa	309
KOKKU	3162

KOPRA PESAKONDADE LOENDUSE VIGA

Kontroll-loenduse käigus leitud pesakondadest loendasid jahimehed 87%, mis teeb keskmiseks loenduse veaks 13% (tabel 2). 2008. aastal tehtud kontroll-loenduse tulemusel selgus, et loendusviga oli 36%. Jahimehed loendasid toona 64% oma jahipiirkonnas esinevatest koprapesakondadest (Prii, Meel, 2008). Kui varasema töö käigus tõdeti, et kõigis kontrollitud piirkondades loendati koprapesakondi vähem kui neid oli, siis viimase kontroll-loenduse tulemusel loendati koprapesakondi vähem tegelikkusest üheksas jahipiirkonnas 13st ning neljas hinnati arvukust üle. Kokkuvõtvalt võib märkida, et jahimeeste hinnangud on muutunud võrreldes varasemaga märgatavalt täpsemaks.

TABEL 2. KOPRA PESAKONDADE ARV JAHIMEESTE NING KONTROLL-
LOENDUSE TULEMUSEL

Maakond	Jahipiirkond	Jahimeeste hinnang	Kontrollloendus	Loenduste vahe
Läänemaa	Luiste	8	13	-5
Raplamaa	Päärdu	18	16	2
Harjumaa	Kostivere	6	21	-15
Järvamaa	Jäneda	9	15	-6
Ida-Virumaa	Kiviõli	17	14	3
Lääne-Virumaa	Väike-Maarja	6	8	-2
Tartumaa	Peipsiääre	30	28	2
Jõgevamaa	Pikknurme	15	22	-7
Viljandimaa	Suure-Jaani	25	20	5
Pärnumaa	Rahnoja	38	41	-3
Põlvamaa	Laheda	4	7	-3
Valgamaa	Karula	11	15	-4
Võrumaa	Ruusmäe	37	38	-1
KOKKU		224	258	-34

Loenduse vea üheks peamiseks põhjuseks on liiga pealiskaudsed vaatlused või puudulikud teadmised kopra pesakonna määramise kriteeriumitest. Nii võidakse üheks pesakonnaks lugeda kahte või enam pesakonda, aga ka vastupidi - mitmeks pesakonnaks loetakse tegelikult ühte pesakonda. Kopra territooriumite suurused erinevad erinevates veekogudes (järv, jõgi, kraav) ning territoriaalsuse määratlemisel tuleb lähtuda tegevusjälgedest (talvevarud, tammid), mis nõuab loendajalt põhjalikumaid teadmisi ja kogemusi.

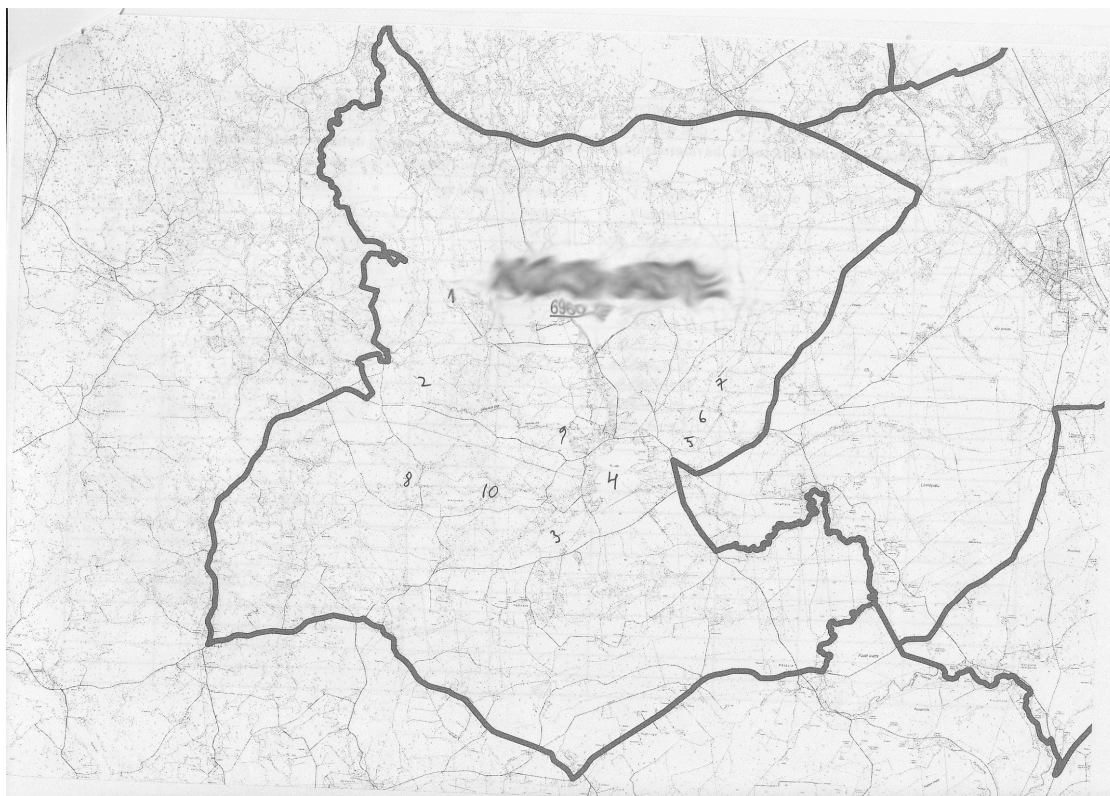
PROBLEEMID LOENDUSLEHTEDE TÄITMISEL

Jätkuvalt on probleemiks loenduslehte puhul nende juurde kuuluvad kaardid. Ehkki valdavalt oli jahimeeste kasutuses alusena põhikaart, kuid esines ka erandeid. Näiteks kasutati kvartali- ja baaskaarte, kus puudusid kraavide võrgustik ja väiksemad veekogud. See raskendab kaartide digitaliseerimisel pesakonna asukoha võimalikult täpset määramist.

Küllaltki sagedasti oli kaardile märgitud ainult number (joonis 3), mille alusel on pesakonna asukoha täpse asukoha määramine keeruline.

Valdav enamus Viljandimaalt tulnud vaatluskaardid olid vähendatud nii, et kaardile oli raske märkida vaatlusi kui ka märgitust aru saada. Nüüdseks on Viljandimaale uued jahipiirkondade kaardid koostatud ja edasi antud.

Jahipiirkondade paberkaardjal kaarte vaatluste märkimiseks saab vajadusel küsida KAUR ulukiseireosakonnast. Mugav on kasutada vaatluste tegemisel GPS seadet. Sellisel juhul saab pesakonna tsentri koordinaadid märkida loenduslehele ning paberkaarte polegi vaja.

Joonis 3. Näide ühest sagedamini esinevast valest märgistusviisist.

KIRJANDUS

PRII, R., MEEL., R. 2008. Kopro kontroll-loendus ja jahimeeste poolt kogutud loendusandmete analüüs. Töövõtulepingu nr 2.-2/Trt-4, 14. märts 2008 aruanne. Tellija: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus. Puka: 14.